

Erling Kittelsen

norvég költő versei svéd és magyar fordításban

Menneskefugl
vi kaster deg
utför stupet
kan du fly?

Människofågel
vi slungar dig
utför stupet
kan du flyga?

Embermadár
Kihajítunk
a szakadék fölé
tudsz-e repülni?

Husker du den gang
gullet lå skjult
og vi eide det sammen?
det skinte i dypet
det skinte i hjertene
husker du?

Minns du den gången
guldet lå dolt
och vi ägde det tillsammans?
det glimmade i djupet
det glimmade i våra hjärtan
minns du?

Emlékszel-e még arra
mikor az arany rejtve volt
s közösen birtokoltuk
a mélyben csillogott
csillogott a szívünkben
Emlékszel-e?

Sprenges jeg i lufta
så sprenges jeg i lufta
og lufta tar imot,
i morgen er jeg regn.
Senkes jeg i havet

så senkes jeg i havet
og djupet tar imot,
i morgen er jeg mat.
Sperres jeg bak gitter
så sperres jeg bak gitter
och vegger tar imot,
i morgen er jeg skrift.
Sprenger jeg opp døra
så sprenger jeg opp døra
og du tar imot,
i morgen er jeg mer.

Sprängs jag i luften
så sprängs jag i luften
och luften tar emot,
i morgon är jag regn.
Sänks jag i havet
så sänks jag i havet
och djupet tar emot,
i morgon är jag mat.
Hamnar jag bakom galler
så hamnar jag bakom galler
och väggar tar emot,
i morgon är jag skrift.
Tvingar jag dörren upp
så tvingar jag upp dörren
du tar emot,
i morgon är jag mer.

Ha szétrobbantnak
hát szétrobbantnak
a lég befogad,
holnap eső leszek.
Ha a tengerbe vetnek
hát a tengerbe vetnek
a mélység befogad,
holnap étel leszek.
Ha rácsok mögé zárnak
hát rácsok mögé zárnak
a falak befogadnak,
holnap írás leszek.
Ha feltöröm az ajtót
hát feltöröm
te befogadsz,
és holnap több leszek.

Jeg løper på en grein
som bare jorda ser,
og fordi den blir sett,
løper jeg på den.
Jeg klatrer i et tau
som mastetoppen ser,
og fordi det blir sett,
klatrer jeg i det.
Jeg vipper på en egg
som bare du ser,
og fordi den blir sett,
vipper jeg på den.

Jag springer på en gren
som bara jorden ser,
därför att den blir sedd,
springer jag på den.
Jag klättrar i ett rep
som masttoppen ser,
därför att det blir sett,
klättrar jag i det.
Jag vippar på en egg
som bara du ser,
därför att den blir sedd,
vippar jag på den

Egy ágon futok
mit csak a föld lát,
és mivel látja valami.
így futhatok azon.
Egy kötélén kúszok
mit az árboccsúcs lát,
és mivel látja valami,
felkúszhatok azon.
Egy pengén billegek
mit csak te látsz,
és mivel látja valaki,
billeghetek azon.

Poetik

Å hoppe på tømmerstokker i ei løssuppen elv
realisten ser realiteten og faller i
romantikeren går uhemmet på og faller av
postmodernisten finner verden allerede
dekonstruert og plasker uti
socialrealisten ser tømmeleverandørens
proffithensyn helt klart i en salto
surrealisten prøver en fransk en
og havner i fossen, periferisten
tror også i strømmen det vil lykkes
futuristen tyr til universalskoene, bommer
Vi sitter på noen rullesteiner og følger
elveballetten, ett tynt cellulosegrolag
med søtlig syreduft forteller om virksomhet
drømmer, blokkpolitikk, forurensning, kamp
for fioler, vegforbindelser, vyer framover
Løssluppen? Hvem kalte elva løssluppen
den flyter jo stille

Poetik

Att hoppa på timmerstockar i en obändig älv
realisten ser realiteten och faller i
romantikern går ohämmat på och ramlar av
postmodernisten finner världen redan
dekonstruerad och plaskar uti
socialrealisten ser timmerleverantörens
vinstsyfte helt klart i en saltomortal
surrealisten kör en fransk en
och dimper ned i forsen, periferisten
tror att det även i strömfäran skulle lyckas
futuristen förlitar sig på universalskor, bommar
Vi sitter på rullstenar och betraktar
älvballetten, ett tunt skikt av cellulosaagrogrund
med en sötaktig syradoft berättar för oss om verksamhet,
drömmar, blockpolitik, föreningar, kamp
för violer, vägförbindelser, framtidsvyer
Obändig? Vem kallade älven obändig?
Den flyter ju stilla

Poézis

Fatörzseken szökellni egy féktelen folyóban
a realista látja a realitást és lepottyan
a romantikus gátlás nélkül törtet előre s alábukik
a posztmodernista a világot már eleve
dekonstruálnak találja s a vízben paskol
a szociálrealista tisztán látja a faárus várt hasznát
miközben szaltó mortálét vet
a szürrealista megpróbálkozik valami franciással
s belezuhan a forgatagba, a periferista
hiszi hogy a fősodorban is siker kecsegtetne
a futurista univerzális lábtyűben bízik, célt téveszt
Görgetegkavicson ülünk és szemléljük a
vízi balettet, vékony cellulóza táptalaj
édeskés-szúrós illatával tevékenységről tanúskodik
álmok, blokkpolitika, szennyeződések, harc
violákért, útösszeköttetések, jövőbe látás
Féktelen? Ki nevezte a folyót féktelennek?
Hisz oly csendesen folydogál

Fordította: **Gaál Zoltán**

Erling Kittelsen

Kloss

Kloss var ubegavet og et vanskelig barn helt fra starten av han var aldri fornøyd med noe, gjorde alt krunglete og på tvers – og fikk han mekkano, pusslespill eller trehjulssyssel plukket han bare alt fra hverandre eller brakk det i stykker, kastet småbitene opp i lufta og lot det regne nedover kroppen og utover golvet eller gårdsplassen så samlet han alt i en haug og trampet alt han orket midt oppi så det både skranglet og jamret seg Han ville knuse bitene så de kom tettere sammen, men de voksne skjønnte jo at han bare knuste alt lenger fra hverandre og han fylte nevene med bitte små biter heiv dem opp i lufta og lot det regne – kan du ikke prøve å sette noe sammen? sa foreldre og naboer men det kunne han ikke – og der sto de og stirret uforstående på hverandre

Kloss kom på skolen men ikke fikk han til regnestykkene og ikke ville han lære sangene eller tegne bilene, englene eller rom i perspektiv – bare rive alt fra hverandre kaste det opp i lufta og la det regne

Etter en tid ble han sendt till psykolog – han kan nok lære noe med hendene kanskje bli murer eller feier sa psykologen – og Kloss ble sendt både hit og dit, men gjorde alt motsatt krunglete og på tvers en liten kranglefant var han

Årene gikk og en vakker dag kjørte han en bil utfor stupet og ble nesten borte i elva

– det måtte ende slik
sa folk
men syntes litt synd på den unge

mannen som vaset omkring på krykkene
– kanskje han kan lappe sko
eller være telefonvakt?
men i stedet brakk han krykkene, kastet
delene opp i lufa, krøp videre og
sleit seg nesten ut
– Han river seg selv i stykker
sa folk
– slik han gjorde med lekene
og skolebøkene
og det var på mange måter sant
det ble mindre og mindre igjen av Kloss
med ett var han ikke å finne noen steder

Dinka

Dinka tehetségtelen volt és nehéz eset
kora gyermekkorától fogva
soha semmivel sem volt elégedett, mindent
összegubancolt, visszájára fordított – és ha
építőköveket, kirakósjátékot vagy kisbiciklit kapott,
egyszerűen szétszedett vagy röpítve tört
mindent, a darabokat feldobta a levegőbe
hagyta, hogy esőként hulljanak vissza rá
és szanaszét a padlóra vagy az udvarra
majd a törmeléket kupacba gyűjtötte és teljes
erővel rátiport hogy csak úgy
nyekegett, majd hogy nem jajgatott az anyag
porrá akarta zúzni a darabokat, hogy szorosabban
tapadjanak össze, de a felnőttek úgy találták
hogy inkább növeli a távolságot
Dinka pedig megtöltötte markát az apró darabkával
fölhajította azokat a levegőbe és furdott bennük

Nem ragnál szívesebben össze valamit?
kérdezték a szülők és a szomszédok
de Dinka erre nem volt képes – ők meg csak álltak, álltak
és értetlenül bámultak egymásra

Dinka iskolába került
de a számtannal nem boldogult
a dalocskákat sem tanulta meg
a kisautókat nem rajzolta le, mint ahogyan az
angyalokat vagy a szobát sem, melyet távlatban

kellett volna ábrázolnia – helyett csak tört és zúzott
és fürdött a részecskék esőjében
Egy idő után pszichológushoz küldték
- Talán megélhet keze munkájából
lehet még kőműves, esetleg kéményseprő
mondta a lélekbúvár – és Dinkát ide-oda
küldözgették, de ő mindent másképp csinált
cikk-cakkban és hátrafelé
egyszóval taknyos bajkeverő volt

Múltak az évek
és egy napon váratlanul belehajtott
autójával egy szakadékba és majdnem
beleveszett az örvénylő folyóba
- Érthető, hogy így történt
mondták az emberek
bár kissé sajnálták a fiatalembert
aki most bottal bicegett
– Talán lehetne még cipész belőle
vagy talán portás?
de ő helyett összetörte botját, földobta
a darabkákat a levegőbe, addig vánszorgott
míg csknem teljesen kimerült
– Előbb-utóbb szétszaggatja magát,
mondták az emberek
– Ahogyan tette azt játékszereivel
és iskolakönyveivel
és sok szempontból igazuk volt
egyre kevesebb maradt Dinkából
míg végül nem volt sehol

Fjellboeren

En man satt stille på et fjell
slik hadde han sittet så lenge folk
kunne huske
Han hadde tatt av seg støvlene og satt
på et lite teppe – ellers bar han ei
tynnslitt bukse og ei skjorte det
nesten ikke var mer igjen av
Og alle snakket om hvor unyttig han var
som ikke arbeidet eller forsørget noen
familie

så en dag var mannen borte
bare støvlene og teppet lå igjen
Folk undret seg over hvor han var blitt
av, de tenkte i det hele tatt mer og mer
på den merkelige mannen og lurte på hvor
han hadde fått mat fra eller om han
spiste i det hele tatt
– kanskje han var en tyv om natta
sa de til hverandre
og det ble snakket mye
Til slutt snakket en hel verden om
den late mannen som var blitt borte
uten å si fra – og alle var
sprekkeferdige av forundring
– kanskje han var tyv om natta?
Et utall konferanser drøftet
det tause mennesket, det ble lagt
fram mange synspunkter, ført bevis
for ulike påstander og skrevet
avhandlinger – for ingen ville lide
samme skjebne som fjellboeren, bli
borte uten å få sagt det de hadde
på hjertet

A hegylakó

Egy férfi ült mozdulatlanul a hegyen
Ült ahogy ült
már emberemlékezet óta
csizmáját levetette és üldögélt
egy kicsiny szőnyegen – egyébként csak egy
kopott nadrágocskát viselt

s egy ronggyá szakadt inget
Mindenki arról locsogott hogy milyen haszontalan
lény ő, aki nem dolgozik és nem tart el családot
Ám egy napon hirtelen eltűnt
csak a csizma és a szőnyeg maradt utána
Az emberek csodálkoztak, ugyan howá lett
általában egyre gyakrabban gondoltak
a fura alakra s azt firtatták
hogy vajon honnan szerzett eleséget
vagy hogy evett-e egyáltalán
talán lopni járt éjszaka
hajtogatták egymás között
és egyre fürgébben járt a kereplőjük

Lassan már az egész világ
arról a lusta férfiről beszélt, aki eltűnt
anélkül hogy egyetlen szót is szólt volna valakihez –
az embereket majd szétvetette a kíváncsiság

– hátha zsvány volt éjszakánként?
Számptalan konferencia tárgya lett
a néma hegylakó és hihetetlen sok
nézőpontból tanulmányozták
hivatkozva különféle elméletekre
és eszmefuttatásokat írtak róla – mert senki sem
akart olyan szomorú véget érni, mint ő
eltűnni mielőtt elmondhatta volna azt
ami a szívét nyomta

Tatár Sarolta fordítása

Erling Kittelsen 1946-ban született, íróként 1970-ben indult és eddig több verseskötetet, regényt és drámát alkotott. 1990-ben elnyerte az Aschehoug Könyvkiadó díját, 1999-ben az egységes norvég irodalmi nyelvért dolgozó Språklig Samling c. lap díját, 2002-ben pedig a Dobloug-díjat.

Műfordítóként is jelentős.

Tatár Sarolta (szül. 1978), mesterfokú diplomával rendelkezik történelemből, művészettörténetből és filozófiából. Magyar-norvég-angol műfordító. Több irodalmi, művészettörténeti és történeti munkát ültetett át magyarról angolra és angolról norvégra. Két könyvet írt a magyar építészet történetéről, valamint több tanulmányt kultúrtörténeti témákról. 2007-2010 között ösztöndíjas volt a Pázmány Péter Katolikus Tudományegyetemen.